

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	2
2.	De på forhånd udvalgte emner for inspektionen.....	4
2.1.	Arbejde.....	4
2.2.	Undervisning.....	5
2.3.	Fritid.....	7
2.4.	Fællesskab.....	9
2.5.	Talsmandsordning.....	10
2.6.	Køleskab.....	11
3.	Arresthusets besvarelse af spørgsmål i øvrigt.....	11
3.1.	Vedligeholdelsesstand mv.....	11
3.2.	Telefonering.....	13
3.3.	Cd-afspillere mv.....	15
4.	Andre forhold.....	17
4.1.	Cellerne.....	17
4.2.	Besøgsrum.....	25
4.3.	Aviser og bøger mv.....	27
4.4.	Forplejning.....	29
4.5.	Psykiatrisk konsulent.....	30
4.6.	Rengøring af toiletter og toiletsæder.....	32
5.	Rapportgennemgang.....	33
	Opfølgning.....	35
	Underretning.....	35

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 8. oktober 1997 inspektion af Arresthuset i Viborg. Jeg henviser herom til min rapport af 9. september 1998 og opfølgningen herpå i rapport af 11. august 1999. I brev af 28. januar 2002 til Direktoratet for Kriminalforsorgen med kopi til Arresthuset i Viborg meddelte jeg at jeg betragtede sagen om inspektionen af Arresthuset i Viborg som endeligt afsluttet.

Den 20. september 2006 foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere endnu en inspektion af Arresthuset i Viborg. Denne inspektion adskilte sig fra en almindelig inspektion i flere henseender. De forhold som inspektionen først og fremmest vedrørte, var udvalgt på forhånd, og inspektionen blev endvidere forberedt ved en forudgående brevveksling med arresthuset hvorved arresthuset besvarede nogle spørgsmål, jf. nedenfor under pkt. 3. Under inspektionen spurgte jeg på grundlag af en tjekliste til flere forhold end de forhold der var udvalgt på forhånd, men disse forhold er kun omtalt i det omfang svarene har givet anledning hertil, jf. nedenfor under pkt. 4.

Inspektionen den 20. september 2006 omfattede først og fremmest de indsattes beskæftigelses-, undervisnings- og fritidsforhold og deres muligheder for fællesskab. Jeg bad i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer vedrørende disse (særligt udvalgte) forhold siden inspektionen i 1997 og/eller eventuelle projekter eller planer herom. Hvis der var sket (væsentlige) ændringer vedrørende andre forhold, bad jeg tillige arresthuset om at oplyse herom. Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvorvidt arresthusets vedligeholdelsesstand, herunder inventaret, var bedre el-

ler dårligere end sidst. Jeg bad i forbindelse hermed arresthuset om at sende mig kopi af eventuelle vedligeholdelsesplaner. Endelig bad jeg om oplysning om nogle nærmere angivne forhold. I brev af 12. september 2006 med bilag besvarede arresthuset min anmodning.

Arresthusets indsatte var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og med muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig om generelle forhold vedrørende institutionen eller den enkelte indsatte egne forhold. Ingen indsatte (ud over talsmanden) havde ønsket en sådan samtale.

Inspektionen blev indledt med en samtale med ledelsen. I forbindelse med samtalen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af rapportmateriale om anbringelse i observationscelle inden for det seneste år forud for den 4. august 2006 (varslingstidspunktet). Jeg modtog efterfølgende en rapport herom og en rapport om udelukkelse fra fællesskab der fandt sted i observationscellen. Jeg henviser til pkt. 5 nedenfor. Efter en rundgang i arresthuset havde jeg en samtale med talsmanden om de generelle forhold i arresthuset. Talsmanden har fået et særskilt brev om de forhold som blev drøftet under samtalen, herunder meddelelse om at enkelte forhold ville blive behandlet nærmere i denne rapport.

Ved inspektionens afslutning havde jeg et afsluttende møde med blandt andre arrestforvareren og arrestinspektøren bl.a. om de generelle forhold som var blevet bragt frem under min samtale med talsmanden.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Viborg, Midt- og Vestjyllands Politi og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget sådanne bemærkninger.

2. De på forhånd udvalgte emner for inspektionen

2.1. Arbejde

Som det fremgår af den tidligere inspektionssag, blev der efter denne inspektion gennemført en om- og tilbygning i en del af det hidtidige gårdtursareal og i umiddelbar forlængelse heraf. I tilbygningen er der bl.a. etableret et 23 m² stort værksted, et værkmasterkontor og et lager/værksted. Jeg besøgte værkstedet under inspektionen. Det er indrettet med arbejdsborde langs væggen hvor der udføres forskelligt monterings-/skærearbejde. Væggene er malet hvide, og gulvet er belagt med linoleum. Der stod en del papkasser med materiale som de indsatte arbejder med. På en hylde i det ene hjørne af værkstedet står der paller med kasser der bliver brugt til de indsattes samlearbejde.

På inspektionstidspunktet var de indsatte i værkstedet beskæftigede med bl.a. pakning af flag, påsætning af tyverisikringer på plastikcovers til cd'er og foldning af klude.

I brev af 12. september 2006 har arresthuset oplyst at der kan arbejde 5-7 indsatte i værkstedet. Under inspektionen blev det oplyst at der maksimalt kan arbejde 8 indsatte i værkstedet. På inspektionstidspunktet var 6 indsatte beskæftiget i værkstedet. Arresthuset har plads til 27 indsatte, og værkstedet kan således beskæftige ca. en fjerdedel af de indsatte.

Derudover er 2 indsatte beskæftiget som gangmænd og 1 indsat som vaske-mand. De øvrige indsatte kan beskæftiges med cellearbejde eller ad hoc-reparations- og vedligeholdelsesopgaver såsom malerarbejde, småreparationer og havearbejde.

Det blev under inspektionen oplyst at beskæftigelsen i arresthuset er god. Arresthuset kan således tilbyde alle de indsatte der ønsker det, beskæftigelse. Det blev endvidere oplyst at Arresthuset i Viborg er et af de få arresthuse der aldrig har problemer med at skaffe arbejde til de indsatte. Regionsværkmesteren – som har kontor i Arresthuset i Viborg hvilket dog er en tilfældighed – er god til

at skaffe arbejdsopgaver til arresthusene. Arrestforvareren har dog også et selvstændigt ansvar for beskæftigelsen af de indsatte.

Det blev endvidere oplyst at arresthuset også ind imellem har mere krævende arbejde end almindeligt montagearbejde.

Det er arresthusets værkfører der står for udvælgelsen af de indsatte der beskæftiges på værkstedet. Udvælgelsen sker bl.a. ud fra de indsattes interesser, men der lægges også vægt på andre forhold, fx at den indsatte har det dårligt i cellen. De indsatte der arbejder på værkstedet, skal desuden kunne præstere noget.

På forespørgsel blev det oplyst at det er tilladt for de indsatte at arbejde 2 og 2 i cellerne, men det sker sjældent.

De indsatte der arbejder i cellerne, er låst inde i arbejdstiden.

Jeg har noteret mig at Arresthuset i Viborg ikke har problemer med at skaffe arbejde til de indsatte der ønsker det. Jeg har endvidere noteret mig at det er muligt for de indsatte at arbejde sammen 2 og 2 i cellerne (i overensstemmelse med pkt. 8 i fællesskabsvejledningen, vejledning nr. 71 af 5. juli 2002). Som nævnt under den afsluttende samtale, anbefaler jeg arresthuset udtrykkeligt at gøre de indsatte opmærksom på denne mulighed.

2.2. Undervisning

I arresthusets brev af 12. september 2006 er det oplyst at der undervises i 3 - 4 timer om ugen eller efter behov. Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset er tildelt 260 undervisningstimer om året, men at arresthuset plejer at søge om (og ikke har problemer med at få bevilget) yderligere 30 - 50 timer. Det blev endvidere oplyst at arresthuset i 2006 indtil videre havde brugt mange timer.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det har været overvejet at øge timeantallet henset til at der normalt søges om ekstra timer.

I forbindelse med om- og tilbygningen af arresthuset er der etableret et 23 m² stort kombineret undervisnings- og fritidslokale. I et brev af 9. juli 2004 hvorved direktoratet godkendte arresthusets fællesskabsregler, er det (imidlertid) anført at undervisning af flere sammen foregår i besøgsrummet.

Jeg anmoder om oplysning om hvorfor undervisning af flere indsatte sammen ikke foregår i undervisnings- og fritidslokalet.

Undervisningen varetages af en timelærer. Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset havde ansat en ny lærer (en tidligere fængselsfunktionær).

Det blev endvidere oplyst at der tillige tilbydes undervisning til udlændinge, og at den nye lærer er vant til at undervise særligt klientel. De fleste indsatte tager imod tilbud om undervisning.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om undervisningstilbudene.

Det blev endvidere oplyst at der ikke anvendes pc i undervisningen. Selvstuderende vil eventuelt kunne få udleveret en bærbar pc. Det blev oplyst at den manglende adgang til at anvende pc i undervisningen skyldes at der ikke er faciliteter hertil.

I en betænkning om beskæftigelsen af de indsatte som direktoratet udsendte i oktober 2002, peger beskæftigelsesudvalget (i forbindelse med en anbefaling om at flere indsatte tilbydes undervisning under ophold i arresthus) på at der også i arresthusregi bør ske en opprioritering af anvendelse af it i undervisnin-

gen (samt i beskæftigelsen i øvrigt), jf. s. 29 i betænkningen. På s. 77 i betænkningen er om opprioritering af it som selvstændigt fag anført følgende:

”Den rivende udvikling inden for informationsteknologien præger i stigende grad vores hverdag både arbejdsmæssigt og i privatsfæren. Færdigheder inden for IT vil således i stigende grad være nødvendige for, at den enkelte fremover kan begå sig både på arbejdsmarkedet og i samfundet i det hele taget.

På den baggrund finder udvalget, at der snarest muligt bør ske en generel opprioritering af IT-undervisning som en selvstændig fagdisciplin og ikke kun som en integreret del af den øvrige undervisning i fængslerne. Udvalget er opmærksomt på, at dette forslag på en række af institutionerne vil forudsætte investering i ny teknologi samt eventuelt også opkvalificering af lærere til at forestå IT-undervisningen.”

I sagen om min inspektion den 7. oktober 2003 af Arresthuset i Frederikshavn har jeg tilkendegivet at det (også) er min opfattelse at de indsatte så vidt muligt bør have mulighed for at benytte pc i undervisningen. Jeg bad derfor arresthuset om (på ny) at overveje at anskaffe en pc til undervisningsbrug, og arresthuset fik herefter – efter en særbevilling fra direktoratet – en pc til dette brug.

Jeg henviser tillige til pkt. 9 i den ovenfor nævnte fællesskabsvejledning hvorefter undervisningslokaler bør indeholde pc'er. Jeg er opmærksom på at arresthuset ikke har et særskilt undervisningslokale, men et kombineret undervisnings- og fritidslokale som imidlertid – så vidt ses – ikke benyttes til undervisning.

Jeg anmoder under henvisning til ovenstående (tillige) Arresthuset i Viborg om at anskaffe en pc til undervisningsbrug. Jeg anmoder om underretning om hvad der sker i anledning af min anmodning.

2.3. Fritid

Det under pkt. 2.2. nævnte lokale er, som nævnt, et kombineret undervisnings- og fritidslokale. I dette lokale er der opstillet forskellige motionsredskaber

(kondicykel, romaskine, løbebånd, udstyr til træning af mave og ryg og en ribbe). Det blev under inspektionen oplyst at tre af redskaberne i kondirummet er indkøbt inden for det seneste år.

Vejledning i anvendelsen af motionsudstyret hænger på væggene rundt omkring i lokalet.

I lokalet findes tillige et bordfodboldspil, et bord og en stol. Rummet er malet hvidt, og gulvet er belagt med linoleum.

Fritidsrummet må anvendes af fire indsatte ad gangen uden for arbejdstiden (i tidsrummet fra kl. 16.00 til kl. 17.30 og igen fra kl. 19.00 til kl. 21.00). Der er oplysning herom i arresthusets husorden der er medsendt som bilag til arresthusets brev af 12. september 2006. Det fremgår også heraf at de indsatte der ønsker at benytte kondirummet, skal tilmelde sig. Det blev under inspektionen oplyst at rummet benyttes flittigt, og at der er udvidet adgang hertil i weekenderne.

I øvrigt har de indsatte i fritiden under cellefællesskab mulighed for at spille forskellige spil mv. Under gårdtur er der i den største af de to gårde mulighed for at spille soft-ball.

Under min samtale med talsmanden efterlyste han på de indsattes vegne håndvægte og en bænkpres. Han oplyste endvidere at kondicyklen ikke var god at sidde på.

Jeg orienterede talsmanden om at det er den almindelige politik i kriminalforsorgen ikke at tillade håndvægte, og at jeg ikke har grundlag for kritik heraf. Jeg foretog mig derfor ikke mere vedrørende dette forhold.

Ønsket om en bænkpres viderebragte jeg til ledelsen så det kan indgå i prioriteringen ved indkøb af redskaber til kondirummet fremover.

For så vidt angår kondicyklen (der er blandt de redskaber arresthuset har indkøbt inden for det seneste år), lovede ledelsen at undersøge hvad der var galt med sadlen. I brevet til talsmanden meddelte jeg at jeg gik ud fra at der herefter ville blive foretaget det fornødne med henblik på udbedring af problemet, og jeg foretog mig herefter ikke mere vedrørende dette forhold.

Fritidsrummet og det oplyste om mulighederne for fritidsaktiviteter i arresthuset, giver mig ikke anledning til bemærkninger. Jeg anbefaler at arresthuset indfører oplysning i husordenen om den udvidede adgang til kondirummet i weekenderne.

2.4. Fællesskab

De indsatte der ikke er isolerede eller udelukket fra fællesskab, har mulighed for fællesskab enten i kondirummet/fritidsrummet eller i cellerne. Der er endvidere arbejdsfællesskab for de indsatte der arbejder i værkstedet, og for de indsatte på dobbeltcellerne (jf. om disse pkt. 4.1.) hvis ingen af de indsatte i disse celler arbejder i værkstedet. Arbejdsfællesskab kan også efter en konkret vurdering finde sted i enkeltmandscellerne, jf. pkt. 2.1. Derudover er der mulighed for fællesskab under gårdtur.

Der kan endvidere (eventuelt) ske undervisning af flere indsatte sammen.

Cellefællesskab i fritiden kan på hverdage finde sted mellem kl. 16.00 og kl. 21.00, og i weekenden og på helligdage mellem kl. 13.00 til kl. 21.00. Dette fremgår også af husordenen for arresthuset. Det fremgår tillige heraf at der højst må være to indsatte sammen i en celle.

Under inspektionen blev det oplyst at kvindelige indsatte tilbydes fællesskab med hinanden hvis der er flere end en kvindelig indsat. På inspektionstidspunktet var der to kvindelige indsatte.

Om fællesskab på dobbeltcellerne er i husordenen anført følgende:

”Hvis De sidder på fællescelle, kan De ikke have fællesskab med andre indsatte”.

Under inspektionen blev det oplyst at de indsatte i dobbeltcellerne godt kan have fællesskab med en indsat i en anden celle, men cellefællesskabet skal så foregå i den anden indsatte celle.

Jeg går ud fra at arresthuset vil rette husordenen i overensstemmelse hermed, og jeg beder om underretning når det er sket, med kopi af den tilrettede husorden.

Jeg har i øvrigt noteret mig det oplyste om i hvilket omfang der praktiseres fællesskab i fritiden.

2.5. Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 1, der også gælder for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Under inspektionen havde jeg, som tidligere nævnt, en samtale med arresthusets talsmand. Det blev under den indledende samtale oplyst at talsmandsordningen fungerede fint.

I henhold til § 8, stk. 1, i talsmandsbekendtgørelsen, skal institutionerne (uanset om der er en talsmandsordning eller ej) fastsætte regler om talsmandsvirkomheden, herunder seks nærmere angivne forhold. I arresthusets husorden

henvises de indsatte til at kontakte arrestforvareren for nærmere oplysninger om de fastsatte regler.

Jeg anmoder om en kopi af de regler som jeg går ud fra at arresthuset har fastsat efter bekendtgørelsens § 8.

2.6. Køleskab

Ved inspektionen i 1997 fremsatte de indsatte ønske om et fælles køleskab. Da spørgsmålet om kølemulighed indgik i en spørgeskemaundersøgelse som jeg havde iværksat på daværende tidspunkt, foretog jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold i relation til min inspektion af Arresthuset i Viborg.

I brevet af 12. september 2006 oplyste arresthuset at køleskab nu findes i samtlige celler.

Jeg har noteret mig at de indsatte nu har køleskab i deres celler.

3. Arresthusets besvarelse af spørgsmål i øvrigt

I brevet af 12. september 2006 med bilag besvarede arresthuset, som nævnt i pkt. 1, nogle nærmere angivne spørgsmål.

3.1. Vedligeholdelsesstand mv.

Om vedligeholdelsesstandarden har arresthuset oplyst at den kunne være bedre, men at den dog er udmærket set i lyset af det store belægningspres. Under inspektionen blev det oplyst at alle cellerne var malet inden for det seneste år.

Arresthuset oplyste endvidere i brevet at der ikke – som jeg ellers antog på baggrund af en tilkendegivelse fra direktoratet ved den sidste inspektion, jf. s. 1-2 i opfølgingsrapporten – findes en nedskrevet plan for vedligeholdelse og

udskiftning af inventaret, men at cellerne løbende males, og at inventaret udskiftes efter behov.

Arresthuset har i den forbindelse oplyst at der af direktoratet er nedsat en arbejdsgruppe der har til formål i samarbejde med de enkelte arresthuse at udarbejde en plan for vedligeholdelse af cellerne – især set i lyset af behov, plads og økonomi. Arresthuset har tilføjet at det enkelte arresthus ved akut behov altid kan henvende sig til direktoratet og få hjælp.

Det er efter min opfattelse beklageligt at arresthuset (så vidt ses) ikke har fulgt direktoratets anbefaling i forbindelse med den sidste inspektion om at udarbejde planer om istandsættelse af celler og udskiftning af inventar. Idet jeg har noteret mig det oplyste om løbende vedligeholdelse, og om den arbejdsgruppe der er nedsat, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold ud over at anmode direktoratet om at underrette mig om resultatet af arbejdet i den nævnte arbejdsgruppe. Det bemærkes til orientering for arresthuset at jeg fra en egen drift-sag som jeg tidligere har rejst over for direktoratet, er bekendt med at der (nu) udarbejdes planer for udskiftning af inventar i fængslerne.

Inventaret i den ene af de to dobbeltceller er nedslidt, jf. pkt. 4.1 nedenfor. Det gjaldt også for noget af inventaret i en af de to besigtigede enkeltmandsceller. Det blev oplyst at de besigtigede enkeltmandsceller var repræsentative for standarden af disse celler i arresthuset, og at møblementet på dobbeltcellerne slides/ødelægges meget hurtigt.

Jeg har noteret mig det oplyste om udskiftning af møblementet efter behov, og at møblementet i dobbeltcellerne slides særligt hurtigt. Jeg går således ud fra at arresthuset løbende gennemgår cellerne og registrerer hvor der er behov for udbedring eller udskiftning af inventaret. Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der er planer om udskiftning af det mest nedslidte møblement i arresthuset,

især i den ene af dobbeltcellerne. Hvis dette ikke er tilfældet, beder jeg arresthuset om at overveje en udskiftning og meddele mig resultatet heraf.

Så vidt jeg forstod på det oplyste under inspektionen, er der planer om udskiftning af jernsengene i enkeltmandscellerne med almindelige brikse.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om disse planer.

De besigtigede lokaliteter fremtrådte i øvrigt under rundgangen i en god eller acceptabel vedligeholdelsesmæssig stand.

3.2. Telefoning

Under inspektionen i 1997 blev det oplyst at det som udgangspunkt ikke var tilladt de indsatte at telefonere. På min forespørgsel herom i rapporten oplyste arresthuset at der blev dispenseret fra dette forbud i mange tilfælde.

Der er efterfølgende i straffuldbyrdelsesloven indført en egentlig ret for afsonere til at telefonere og i mit brev til arresthuset forud for inspektionen den 20. september 2006 bad jeg arresthuset om at oplyse nærmere om den ordning som arresthuset nu følger med hensyn til telefoning, jf. straffuldbyrdelseslovens § 57 og telefonbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001).

I brevet af 12. september 2006 har arresthuset henvist til arresthusets husorden. Denne indeholder særskilte afsnit om telefonadgangen for henholdsvis afsonere og varetægtsarrestanter. Afsonere kan ifølge husordenen ringe højst to gange om ugen (kun om aftenen), og det er anført at samtalerne skal være korte. Varetægtsarrestanter har ifølge husordenen kun adgang til at samtale med deres forsvarer eller offentlige myndigheder og kun hvis det vedrører sagen. Varetægtsarrestanter der har brev- og besøgskontrol, må ikke bruge telefonen.

Under inspektionen blev det oplyst at arresthuset har en (og kun en) bærbar telefon, og at de indsatte anvender telekort. Det blev endvidere oplyst at der som udgangspunkt ikke er begrænsninger i adgangen til at telefonere. For så vidt angår varetægtsarrestanter, blev det oplyst at de kan få tilladelse til at telefonere hvis der er særlige omstændigheder.

Jeg har noteret mig det oplyste under inspektionen og at der således – så vidt jeg forstår – dispenseres fra de regler som arresthuset har fastsat med hensyn til den praktiske gennemførelse af afsoneres adgang til at telefonere.

Efter min opfattelse bør det fremgå af retningslinjerne at de kan fraviges efter en konkret vurdering. Jeg kan i den forbindelse henvise til direktoratets meddelelse herom til Arresthuset i Hobro i sagen om min inspektion af dette arresthus i 2003, jf. opfølgingsrapport nr. 2 af 23. december 2004 i denne sag.

Jeg henstiller til arresthuset at indføje en sådan tilføjelse så det anførte i husordenen bliver i overensstemmelse med den måde som ordningen administreres på i praksis. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Efter § 75 i varetægtsbekendtgørelsen kan varetægtsarrestanter få tilladelse til at telefonere hvis forbindelsen gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes i det omfang det er praktisk muligt. Det er dog en forudsætning at politiet ikke af hensyn til efterforskningen modsætter sig det.

Den 18. november 2003 foretog Direktoratet for Kriminalforsorgen en intern inspektion af Arresthuset i Viborg. Den 19. december 2003 har direktoratet udfærdiget et notat herom. I forbindelse med denne inspektion gennemgik direktoratet arresthusets (daværende) husorden. For så vidt angår det anførte heri om varetægtsarrestanter anførte direktoratet at formuleringen nok burde lægge sig tættere op ad det dagældende brev- og besøgscirkulære som varetægtsbekend-

gørelsens § 75 indholdsmæssigt svarer til. Den husorden som jeg har modtaget fra arresthuset forud for inspektionen den 20. september 2006, er revideret i marts 2004.

Afsnittet i arresthusets husorden om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er ikke i overensstemmelse med varetægtsbekendtgørelsens § 75. Jeg er endvidere enig med direktoratet i at dette afsnit bør formuleres i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 75. Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre afsnittet i overensstemmelse hermed. Jeg beder om underretning når det er sket.

Jeg anmoder samtidig om oplysning om hvorvidt forbuddet for varetægtsarrestanter der er undergivet brev- og besøgskontrol, mod at telefonere, også omfatter samtaler med forsvareren, og om der eventuelt efter godkendelse fra politiet kan gives tilladelse til at ringe i konkrete tilfælde (med påhør).

3.3. Cd-afspillere mv.

I mit brev til arresthuset forud for inspektionen anmodede jeg tillige om oplysning om hvorvidt de indsatte kan medbringe, låne eller leje (radio med) cd-afspiller og/eller kassettebåndoptager der kan gengive musik efter den indsatte eget valg, jf. pkt. 25, afsnit 9, i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 22 af 17. marts 2005 til genstandsbekendtgørelsen.

Arresthuset har ikke besvaret dette spørgsmål i brevet af 12. september 2006, men af arresthusets husorden fremgår det at det ikke er tilladt de indsatte at medbringe cd/dvd-afspiller og båndoptagere mv. og heller ikke cd'er/dvd'er eller kassettebånd mv. Under inspektionen oplyste arresthuset at arresthuset har indkøbt et antal cd-afspillere til udlejning.

Arrestforvareren oplyste endvidere under inspektionen at han deltager i et udvalg i direktoratet der bl.a. arbejder på at arresthusene ligesom fængslerne, får tv-apparater med dvd-afspiller til udlejning til de indsatte.

Jeg er fra mine inspektioner bekendt med at det i arresthusene anses for problematisk at udlevere de indsattes egne cd'er da det med den teknologiske udvikling er muligt at foretage indspilning og design af cd'er så det ikke er muligt at kende forskel på originale og brændte cd'er. Udleveres egne cd'er, indebærer det en risiko for at materiale til indsatte som er undergivet brev- og besøgs-kontrol, kan indsmugles via indsatte som ikke er underlagt en sådan kontrol. Direktoratet har endvidere anført at også plomberede cd'er og dvd'er i original emballage i flere tilfælde har vist sig at være brændte.

Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet igennem nogen tid har overvejet de sikkerhedsmæssige og økonomiske konsekvenser af en eventuel tilladelse til udlevering af cd-afspillere mv. i arresthusene. Jeg har i den forbindelse anmodet direktoratet om at holde mig underrettet om hvad der videre sker vedrørende dette spørgsmål. Også spørgsmålet om udlevering af cd'er og lignende medier vil i den forbindelse blive behandlet af direktoratet. Direktoratet har senest i brev af 13. oktober 2006 oplyst at ovennævnte arbejdsgruppes indstilling om nye genstandsregler i arresthusene, herunder tilladelse til udlevering af cd-afspillere, PlayStation 2 mv., stadig drøftes.

Af genstandsvejledningens punkt 25 følger det at de regler der udarbejdes af institutionens leder, skal regulere spørgsmålet om udlevering af kassettebånd, videobånd og lignende såfremt dette spørgsmål ikke er reguleret i bekendtgørelsen. Det fremgår videre af samme punkt at radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden mikrofon, cd'er, bånd og lignende – i det omfang det er muligt inden for bekendtgørelsens regler og efter institutionens type – normalt bør kunne udleveres hvis forholdene i institutionen tillader det. Som nævnt ovenfor tillader arresthuset ikke udlevering af cd-afspillere.

Da spørgsmålet om udlevering af cd-afspillere behandles generelt, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold i denne sag.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvor mange cd-afspillere der er indkøbt, og hvad prisen for leje heraf er. Jeg anmoder endvidere om oplysning om hvorvidt forbuddet i husordenen mod udlevering af cd'er skal forstås sådan at de indsatte kun kan afspille musik der er indkøbt gennem arresthuset.

4. Andre forhold

4.1. Cellerne

Ved inspektionen af arresthuset i 1997 var cellerne fordelt med 22 enkeltmandsceller på ca. 8 m², en dobbeltcelle på ca. 13½ m² (under inspektion den 20. september 2006 opmålt til ca. 13,2 m²) og en tremandscelle på ca. 17 m². Jeg gjorde dengang bemærkninger om både tremandscellens og inventarets utilfredsstillende vedligeholdelsesstand.

Tremandscellen er efterfølgende ombygget til en dobbeltcelle og en enkeltmandscelle, og cellerne er således nu fordelt med 23 enkeltmandsceller og 2 dobbeltceller. Den ”nye” dobbeltcelle er ca. 8,8 m².

Allerede under den indledende samtale udtrykte arresthuset utilfredshed med dobbeltcellerne. Arresthuset bemærkede at de begge er for små, og at der altid er problemer med at få placeret to indsatte sammen i en dobbeltcelle.

Den dobbeltcelle der er ca. 8,8 m² (nr. 317), er indrettet med bl.a. en køjeseng med to køjer, mens den anden dobbeltcelle (nr. 315) er indrettet med to enkeltstående senge. Begge celler har desuden to skabe med låger, to borde og to stole og en lampe i loftet der i førstnævnte celle var gammel og beskidt. Der er endvidere et køleskab og et væghængt tv som de indsatte deles om. Inventaret i celle 315 er i en rimelig stand, bortset fra det ene skrivebord, mens inventaret i

den anden dobbeltcelle er nedslidt og trænger til udskiftning. Jeg henviser til pkt. 3.1.

I en rapport af 21. april 2006 om min inspektion den 25. januar 2006 af Arresthuset i Herning der ligeledes har en dobbeltcelle på knap 9 m² som er møbleret nogenlunde på samme måde som dobbeltcellen nr. 317 i Arresthuset i Viborg, herunder med en køjeseng, anførte jeg bl.a. følgende:

”...

Ved nedlæggelsen af tremandscellerne skete der for så vidt en forringelse af pladsforholdene for indsatte som ikke er på enkeltcelle, idet to indsatte nu deler en celle på 9 m² - svarende til enkeltmandscellernes areal - hvor tre indsatte tidligere delte 18 m². Efter min opfattelse er pladsforholdene i tomandscellen ikke acceptable. Jeg henviser også til det der er anført ovenfor om (dobbelt)møbleringen af cellen, og om de begrænsede muligheder for at udføre celledarbejde. Jeg henviser derudover til det som jeg i øvrigt har anført om arresthusets bygningsmæssige rammer i almindelighed. Disse forhold betyder at de indsatte på tomandscellen må opholde sig en meget stor del af tiden låst inde på cellen (hvis den ene eller begge da ikke er blandt de fire der beskæftiges på værkstedet eller har gangmandsfunktioner).

Med henvisning hertil beder jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse om direktoratet er indstillet på at nedlægge tomandscellen. Jeg går ud fra at den forbedrede situation med hensyn til belægningen af kriminalforsorgens institutioner også må tillægges betydning i den forbindelse.”

Direktoratet anførte i den anledning følgende i en udtalelse af 10. juli 2006:

’...

Direktoratet kan oplyse, at der løbende arbejdes på at tilbyde de bedst mulige forhold til de indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Efter etableringen af nye arrestpladser i 2004 er flere dobbeltceller i arresthuse allerede i 2004 og 2005 blevet afviklet. Men som situationen i Herning viser, eksisterer der dog stadig dobbeltceller i en række arresthuse. Dette skyldes bl.a., at der, som ombudsmanden er orienteret om, de sidste par år har været et kraftigt belægspress på Kriminalforsorgens institutioner.

Trods en høj udnyttelsesgrad af Kriminalforsorgens institutioner i årets første fem måneder er der grund til at forvente, at belægspresset dette år vil være mindre end i 2005. Både tilgangen af strafmasse og af nye domme i 2006 har imidlertid været præget af et uventet højt antal varetægtsfængslinger, som har medført fortsatte pladsproblemer i arresthusene. Kriminalforsorgen har på den baggrund ikke aktuelt planer om afvikling af flere dobbeltceller i arresthusene.”

I brev af 13. juli 2006 skrev jeg til direktoratet at jeg forstod direktoratets udtalelse således at direktoratet afviste at følge min anbefaling. Jeg bad bl.a. på denne baggrund direktoratet om at deltage i et møde. Jeg anmodede samtidig direktoratet om inden mødet at sende mig en oversigt over tilbageværende tomandsceller i landets arresthuse med angivelse af mål på cellerne.

En sådan oversigt modtog jeg fra direktoratet den 1. september 2006. Da det herpå var anført at der i bl.a. Arresthuset i Viborg er en dobbeltcelle på samme størrelse (dvs. knap 9 m²) og tillige en dobbeltcelle med et areal på 6 m², og da jeg den 20. september 2006 skulle foretage inspektion af Arresthuset i Viborg, aflyste jeg mødet med direktoratet.

Under inspektionen af Arresthuset i Viborg målte jeg de to dobbeltceller der som anført ovenfor ikke er ca. 9 og 6 m², men ca. 9 og 13 m².

Jeg besluttede herefter ikke at foretage mig videre vedrørende spørgsmålet om nedlæggelse af dobbeltcellen i Arresthuset i Herning, men i stedet af egen drift at rejse en sag om afvikling af dobbeltcellerne i landets arresthuse (som der ifølge ovennævnte oversigt er i alt 50 af). I brev af 8. december 2006 skrev jeg bl.a. således til Direktoratet for Kriminalforsorgen:

”Arresthuset oplyste under inspektionen at det ind i mellem er problematisk med tomandscellen. Det kan være vanskeligt at overtale de indsatte til at acceptere bofællesskabet på cellen på grund af pladsforholdene, og det er af og til nødvendigt efterfølgende at skille indsatte ad hvis ikke det er muligt for dem at fungere sammen i dagligdagen. Endvidere gør pladsforholdene i tomandscellen det

vanskeligt at finde egnet celledarbejde til de indsatte i cellen, såfremt de ikke arbejder på værkstedet.

...

Som jeg gav udtryk for i rapporten af 21. april 2006 om inspektionen af Arresthuset i Herning er en celle på 9 m² ikke egnet til at blive benyttet som dobbeltcelle. Pladsforholdene er som anført ikke acceptable.

Jeg mener derfor at der er et påtrængende behov for at de mindre dobbeltceller i landets arresthuse indenfor en kortere tidshorison nedlægges, ligesom jeg mener at det på sigt skal tilstræbes at samtlige dobbeltceller i landets arresthuse nedlægges. Jeg forstår at direktoratet for så vidt er enig i den overordnede målsætning.

En afvikling af arresthusenes dobbeltceller må selvfølgelig ske på baggrund af en overordnet prioritering, hvorunder der også må tages hensyn til belægssituationen i de enkelte områder i landet (evt. de enkelte institutioner).

...

Vedrørende belægsprocenten har jeg noteret mig at det af Justitsministeriet besvarelse af spørgsmål nr. 43 af 27. oktober 2006 fra Folketingets Retsudvalg fremgår at Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at udnyttelsesprocenten fra april kvartalet til juli kvartalet var faldet fra 95,2 til 91,9, dvs. lige under den gennemsnitlige kapacitetsudnyttelse på 92 % der fremgår af kriminalforsorgens mål for 2006. Den gennemsnitlige udnyttelsesprocent for årets første tre kvartaler ligger imidlertid på 95.

Med et samlet set mindre belægspress på kriminalforsorgens institutioner mener jeg at det – til trods for et uventet højt antal varetægtsfængslinger – bør være muligt for kriminalforsorgen at fordele de indsatte afsonere mellem kriminalforsorgens institutioner således at der kan skabes mulighed for en begyndende afvikling af arresthusenes dobbeltceller.

Jeg henstiller på denne baggrund at direktoratet udarbejder en plan for afvikling af de tilbageværende dobbeltceller i landets arresthuse, idet jeg bemærker at jeg går ud fra at direktoratet vil sørge for at de mindste dobbeltceller i videst muligt omfang nedlægges først.

Af de nye europæiske fængselsregler der er gældende fra den 11. januar 2006 fremgår det af punkt 18.1 at:

‘The accommodation provided for prisoners, and in particular all sleeping accommodation, shall respect human dignity and, as far as possible, privacy, and meet the requirements of health and hygiene, due regard being paid to climatic conditions and especially to floor space, cubic content of air, lighting, heating and ventilation.’

Det følger videre af punkt 18.3-5 at:

‘Specific minimum requirements in respect of the matters referred to in paragraphs 1 and 2 shall be set in national law.

National law shall provide mechanisms for ensuring that these minimum requirements are not breached by the overcrowding of prisons.

Prisoners shall normally be accommodated during the night in individual cells except where it is preferable for them to share sleeping accommodation.’

Det er således også efter disse regler det klare udgangspunkt at de indsatte skal tildeles enkeltceller og at den enkelte indsatte skal have ’rimelig plads’.

Som en nyskabelse i forhold til det tidligere gældende regelsæt er det anført at der i national lovgivning skal opstilles minimumsstandarder (krav) vedrørende de forhold der nævnes i bl.a. punkt 18.1, herunder at der skal tages passende hensyn specielt til det gulvareal den enkelte indsatte skal have til sin rådighed (jeg indlæser heri kravet om at den enkelte skal have ’rimelig plads’).

Jeg beder om oplysninger om hvilke overvejelser Direktoratet for Kriminalforsorgen har gjort sig i forhold til opfyldelsen af punkt 18.3, herunder om direktoratet vil opstille nationale minimumskrav til cellestørrelsen.

Jeg er bekendt med at der af bemærkningerne til de europæiske fængselsregler fremgår følgende vedrørende kravene til cellestørrelsen (punkt 18.3)

‘The CPT, by commenting on conditions and space available in prisons in various countries has begun to indicate some minimum standards. These are considered to be 4m² for prisoners in shared accommodation and 6m² for a prison cell. These minima are, related however, to wider analyses of specific prison systems, including studies of how much time prisoners actually spend in their cells. These minima should not be regarded as the norm. Although the CPT has never laid down such a norm directly, indications are that it would consider 9 to 10m² as a desirable size for a cell for one

prisoner. This is an area in which the CPT could make an ongoing contribution that would build on what has already been laid down in this regard. What is required is a detailed examination of what size of cell is acceptable for the accommodation of various numbers of persons. Attention needs to be paid to the number of hours that prisoners spend locked in the cells, when determining appropriate sizes. Even for prisoners who spend a large amount of time out of their cells, there must be a clear minimum space, which meets standards of human dignity.’

Som det er anført, er der ikke af CPT fastlagt egentlige minimumskrav for cellestørrelsen. Der synes imidlertid at være indikationer der tyder på 9-10 m² for enkeltceller, og måske dermed 12 m² for en dobbeltcelle (6m² pr. indsat – 2/3 af 9 m²).

Jeg henleder også direktoratet opmærksomhed på at Miljööverdomstolen i Sverige i marts 2005 udstedte forbud mod dobbeltbelægning af celler på 7 m² i häktet i Trelleborg ud fra beregningerne af ventilationskapaciteten, se Hans Jørgen Engbo, Straffuldbyrdesret, 2. udgave (2005), s 153. Også celler på 10 m² med toilet og bad er for små til at rumme to indsatte. Forbuddet trådte efter det oplyste i kraft den 1. januar 2006. Om end sagen vedrører overbelægning synes de bagvedliggende hensyn bag forbuddet også at kunne have betydning i forhold direktoratets overvejelser vedrørende afvikling af arresthusenes dobbeltceller.

Jeg beder direktoratet oplyse mig om efter hvilken plan dobbeltcellerne i arresthusene i 2004 og 2005 blev afviklet.”

Direktoratet har i brev af 20. december 2006 meddelt at direktoratet har taget sagen under behandling.

Da jeg således behandler spørgsmålet om nedlæggelse af dobbeltceller generelt, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om nedlæggelse af (i første omgang den ene af) dobbeltcellerne i Arresthuset i Viborg.

Under rundgangen i arresthuset besøgte jeg foruden dobbeltcellerne, to enkeltceller og observationscellen. Sengen i de indsatte celler er en jernseng der er monteret på væggen og kan slås op. Det blev oplyst at nogle indsatte også gør det. Der er i øvrigt tale om kriminalforsorgens standardinventar.

Som nævnt var inventaret i den ene af de to dobbeltceller nedslidt. Det gjaldt også for en del af inventaret i en af de to besigtigede enkeltmandsceller. Cellerne var malet inden for det seneste år forud for inspektionen. Jeg henviser til pkt. 3.1. og ovenfor

Observationscellen har hvidmalede vægge, og gulvet er belagt med linoleum. Cellen har to vinduer i den ene ende med stålgritter for udvendigt. Der er en revne i den ene rude. Over hvert vindue er der en lille lem som kan åbnes til udluftning. På inspektionstidspunktet var luften i cellen røgfylt og indelukket på grund af dårlig ventilation. Døren er en solid ståldør med indkig og indvendige hængsler, og bag døren er der en radiator der er boltet fast til væggen, men ikke er indkapslet. Cellen er indrettet med en fastmonteret seng hvorpå der ligger en madras og et tæppe. Der er ikke et møbel med bord og bänk i cellen. Det blev oplyst at det havde der været, men at det var smadret to gange.

Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 2, at justitsministeren fastsætter regler om blandt andet godkendelse og anvendelse af observationsceller. Om indretningen af observationsceller fremgår følgende af Annette Esdorf mfl., Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer (2003), s. 157:

”En observationscelle er en celle med fastboltet og slagfast inventar, som er forsynet med observationsrude i døren.”

I medfør af straffuldbyrdelseslovens § 64 er fastsat bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse. Af bekendtgørelsens § 15, stk. 1, fremgår det at anbringelse i observationscelle kun kan ske i en celle der er godkendt som observationscelle af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Der er ikke i bekendtgørelsen fastsat nærmere retningslinjer for observationscellers indretning og udstyr. I sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet ved Horserød har direktoratet oplyst at direktoratet ved godkendelse af observationsceller fortsat følger de retningslinjer der er angivet i en indstilling fra

1992 fra en arbejdsgruppe vedrørende anvendelse af sikringscelle i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. Af denne indstilling fremgår følgende:

”...

Indretning af observationsceller bør tage udgangspunkt i en almindelig celle og dennes indretning, men med de begrænsninger, der følger af cellens særlige anvendelse.

Cellernes inventar begrænses til en fastspændt vægbriks og et møbel bestående af bord og stol, der fastspændes til gulvet for at minimere risikoen for skader på indsatte og personale.

Celledøren forsynes med en observationsrude af panserglas.

Belysningen i cellen bør give mulighed for en hensigtsmæssig observation, og der bør være mulighed for lysdæmpning udefra.

Der henvises i øvrigt til bilag 6 om observationscellernes indretning.

...”

Som det fremgår, skal en observationscelle foruden en seng/briks være møbleret med fastboltet bord og bænk. Jeg henstiller på denne baggrund til arresthuset på ny at udstyre cellen med et sådant møbel. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Hængslerne på døren udgør et fremspring som det vil være muligt at fæstne noget i med henblik på selvbeskadigelse/selvmondsforsøg.

Jeg henstiller på den baggrund at hængslerne afrundes, eller at der træffes andre foranstaltninger til sikring af at hængslerne ikke udgør en sikkerhedsmæssig risiko. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Radiatoren har skarpe kanter og kan derfor efter min opfattelse udgøre en sikkerhedsmæssig risiko.

Jeg henstiller til arresthuset at overveje at indkapsle radiatoren (som det fx er sket i Arresthuset i Aalborg) så den ikke kan være til fare for de indsatte. Jeg anmoder om underretning om resultatet af disse overvejelser.

Talsmanden klagede over indeklimaproblemer i cellerne. Han oplyste at det i sommeren 2006 havde været meget varmt i cellerne, og at det ikke er muligt at foretage en tilstrækkelig udluftning idet det kun er en smal lem over vinduet der kan åbnes.

Ledelsen havde forståelse for dette problem. På forespørgsel oplyste ledelsen at det af sikkerhedsmæssige grunde ikke er muligt at lade dørene stå mere åbne når det er varmt for at skabe bedre luftcirkulation/gennemtræk. De indsatte har mulighed for at købe en bordventilator, og de indsatte havde endvidere i den varme tid fået udvidet gårdtur.

I mit brev til talsmanden udtrykte jeg forståelse for indeklimaproblemet når det er (meget) varmt, men oplyste at jeg ikke havde grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

4.2. Besøgsrum

I rapporten fra inspektionen i 1997 bad jeg arresthuset om at overveje at gøre besøgsrummet mere hyggeligt så rummet kunne danne en mere venlig ramme om besøgene. Rummet blev herefter malet, inventaret og gardinerne blev skiftet, og der blev opsat reproduktioner på væggene.

Besøgsrummet er malet i hvidt. Rummet er indrettet med to billeder på væggen, sribede gardiner, en lampe i loftet og en sofa betrukket med blå stof. Desuden er der et bord med fire stole ligeledes betrukket med blå stof, et lille skab og en kaffemaskine. I en reol er der præservativer, lagner, håndklæder og engangsservice til rådighed for de indsatte og besøgende. I et skab findes tillige

legetøj til besøgende børn. På indersiden af døren er opsat et skilt med oplysning om at legetøj kan lånes ved henvendelse til personalet. Bag døren er der en håndvask, et spejl med en hylde og et håndklæde. På inspektionstidspunktet var der en radio og en ”grøn” plante i vindueskarmen. Gulvet er belagt med linoleum. Der lugtede af røg i rummet.

Siden sidste inspektion er der ved indgangen til besøgslokalet opsat en metal-detektor som de indsatte og besøgende skal igennem.

Der er ikke toilet i umiddelbar tilknytning til besøgsrummet, men lidt længere henne ad gangen.

Loftet i besøgsrummet trængte til en nedvaskning, og ledningen og holderen i loftet til loftslampen trængte ligeledes til at blive rengjort. Jeg går ud fra at det er sket eller vil ske. Bortset herfra var besøgsrummet rent og pænt med en indretning og møblering der – under de givne pladsforhold – skaber acceptable, men trange, rammer for besøgene.

Af diskretionshensyn bør lagner og præservativer være placeret i et skab eller lignende. Jeg anmoder arresthuset om at overveje at opsætte et sådant skab og underrette mig om resultatet heraf.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med henholdsvis flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller.

Jeg går på denne baggrund ud fra at arresthuset vil opsætte flydende sæbe og engangshåndklæder i besøgsrummet. Jeg beder dog for en ordens skyld arresthuset om at bekræfte dette.

4.3. Aviser og bøger mv.

Det fremgår af arresthusets husorden at arresthuset abonnerer på Jyllands Posten og Kristeligt Dagblad og desuden to gange om ugen får lokalaviser som udlånes til de indsatte.

Under inspektionen oplyste arresthuset at arresthuset desuden får Urban i 5-6 eksemplarer og 1 tyrkisk avis.

Direktoratet har tidligere i forbindelse med mine inspektioner udtalt sig om den måde hvorpå de pågældende institutioner har forholdt sig til bestemmelsen i straffuldbyrdslovens § 58, stk. 3, og varetægtsbekendtgørelsens § 80, stk. 3, og for så vidt angår adgangen til udenlandske aviser er det indgået i bedømmelsen heraf hvor stort et antal udlændinge de pågældende institutioner har. Som anført i pkt. 199 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen (nr. 125 af 4. november 2003) bør der afhængig af andelen af udenlandske indsatte være 1-2 udenlandske nyhedsformidlende aviser til rådighed.

Med arresthusets brev af 12. september 2006 modtog jeg en oversigt over belægningen denne dag. Ud af en belægning denne dag på 22 indsatte var der i alt 3 indsatte uden dansk CPR-nummer.

Jeg beder arresthuset om at oplyse andelen af udlændinge i Arresthuset i Viborg og om det har været overvejet også at have en engelsksproget avis. Jeg anmoder desuden om oplysning om muligheden for at printe udenlandske aviser ud fra nettet til de indsatte.

Det fremgår endvidere af husordenen at der kan lånes bøger fra arresthusets bogsamling eller Viborg Centralbibliotek ved henvendelse til personalet. Under inspektionen blev det oplyst at bøgerne skiftes hver 2.-3. måned, og at der ikke er udenlandsk litteratur blandt bøgerne i arresthusets bogsamling, men at det kan bestilles.

Jeg er bekendt med at der den 1. januar 2006 trådte en ny biblioteksaftale i kraft hvorefter alle arresthuse nu får direkte betjening fra de lokale biblioteker. Under inspektionen den 20. september 2006 af Arresthuset i Viborg blev det oplyst at der kommer en bibliotekar i arresthuset hver 14. dag.

I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Kærshovedgård har direktoratet oplyst at der ikke længere laves bogkataloger/fortegnelser, men at der i stedet – både af egen drift og efter ønske fra de indsatte – printes lister ud til de indsatte over nyudgivelser og bestemte emner. Det blev samtidig oplyst at det i nævnte aftale vedrørende arresthusene er aftalt at der skal printes lister ud til de indsatte. Under inspektionen den 20. september 2006 blev det oplyst at bibliotekaren har adgang til en pc i arresthuset.

Jeg går således ud fra at der printes lister ud til de indsatte i arresthuset, ikke kun efter anmodning, men også til generel inspiration.

Straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, og varetægtsbekendtgørelsens § 80, stk. 3, omfatter også udenlandske indsatte adgang til bøger på eget sprog

Jeg har noteret mig at udenlandske bøger skaffes efter anmodning og går ud fra at arresthuset hurtigt kan fremskaffe disse fra biblioteket.

I sagen vedrørende min inspektion den 24. september 2002 af Arresthuset i Næstved har jeg noteret mig at Direktoratet for Kriminalforsorgen ikke stiller krav om at der er et vist antal bøger på fremmedsprog i arresthusenes bogsamlinger. Jeg har udtalt at jeg er enig med direktoratet i at det væsentlige er at arresthuset vurderer om bogbestanden afspejler det behov som de indsatte har, herunder behovet for bøger på fremmedsprog, og at dette behov naturligvis kan veksle fra arresthus til arresthus.

Idet jeg i øvrigt henviser til min anmodning ovenfor om oplysning om andelen af udlændinge i arresthuset, anmoder jeg arresthuset om at overveje at få bøger på fremmedsprog blandt bøgerne i arresthusets bogsamling – således at udenlandske indsatte har mulighed for at låne en bog også indtil det bliver muligt at bestille bestemte ønsker hjem gennem bibliotekaren. Jeg anmoder om underretning om resultatet af disse overvejelser.

4.4. Forplejning

Arresthuset i Viborg får forplejningen til de indsatte fra Statsfængslet ved Sdr. Omme. Det blev oplyst at de indsatte ikke er tilfredse med forplejningen.

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte kan bestille grillmad to gange om ugen (mandag og onsdag) og pizza en gang om ugen (lørdag). Det fremgår ligeledes af husordenen at de indsatte, når de bestiller grillmad eller pizza, automatisk blive frameldt arresthusets aftensmad, men dog kan få den hvis de udtrykkeligt giver besked herom til personalet.

Under inspektionen blev det oplyst at arresthuset hænger en ugeplan over maden fra Statsfængslet i Sdr. Omme op, og at ugeplanen indrettes efter de dage hvor der kan bestilles mad udefra. Det som arresthuset sparer ved at de indsatte ikke får maden fra Sdr. Omme, indgår i den almindelige drift.

Jeg har noteret mig fremgangsmåden med automatisk framelding der sikrer at der ikke smides en masse mad ud. Jeg har endvidere noteret mig at de indsatte samtidig er gjort opmærksom på at de kan få maden fra Sdr. Omme, også selv om de bestiller mad ude fra.

Under min samtale med talsmanden oplyste han at de indsatte flere gange har konstateret at madvarer har overskredet sidste holdbarhedsdato. Han nævnte forskellige eksempler herpå.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at der må være tale om håndteringsfejl i arresthuset, fx at personalet på grund af travlhed ved en fejl ikke tager maden i den rækkefølge som den skal tages.

I mit brev til talsmanden, som arresthuset fik kopi af, tilkendegav jeg at det naturligvis er utilfredsstillende hvis der serveres madvarer der er udløbet i dato. Jeg anmodede arresthuset om at overveje om der kunne indføres en procedure der kan imødegå dette problem, og jeg bad om underretning om resultatet af disse overvejelser. I brev af 12. januar 2007 har arresthuset oplyst at der er iværksat en bedre kontrolforanstaltning.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvordan den foregår.

4.5. Psykiatrisk konsulent

Arresthuset har tilknyttet en psykiatrisk konsulent fra det psykiatriske sygehus Sønderøparken. Under inspektionen oplyste arresthuset at både arresthuset og Sønderøparken er meget glade for denne ordning.

Justitsministeriet har i et svar af 24. april 2006 til Folketingets Retsudvalg orienteret om ordningen der startede som en forsøgsordning, men senere blev gjort permanent i arresthuset. Det fremgår heraf at ordningen blev etableret efter ønske fra personalet der gennem længere tid havde haft et stigende behov for at få bistand til at håndtere indsatte der er psykisk syge. Ordningen indebærer en aftale med Sønderøparken om lægelig sparring fra en bestemt speciallæge til arresthuslægen vedrørende behandling af personer med psykiske lidelser, herunder i relation til symptomer, medicinering, og hvornår den indsatte tilstand kunne nødvendiggøre en indlæggelse på psykiatrisk afdeling. Under inspektionen blev det oplyst at det har medvirket til at forhindre at indsatte ryger frem og tilbage mellem arresthuset og psykiatrisk afdeling måske flere gange. Om evalueringen af ordningen er i svaret bl.a. anført følgende:

”Det er arresthusets opfattelse, at ordningen har betydet meget for personalet, idet ordningen har medvirket til at skabe tryghed om, hvorledes psykisk syge indsatte skal behandles. Det er af stor betydning for personalet at vide, at der er kvalificeret hjælp i nærheden, hvis der opstår et behov. Det er desuden arresthusets opfattelse, at når de psykisk syge indsatte bliver lægeligt korrekt vurderet i tide, er det med til at mindske risikoen for selvmord og selvmordsforsøg.

Det er arresthusets vurdering, at samarbejdet med Sønderøparken har fungeret upåklageligt.

Forsøgsordningen har kostet under 3.000 kr. i løbet af det års tid, den har fungeret.

Det er Kriminalforsorgens opfattelse, at ordningen har været meget velfungerende, og at ordningen kun har medført beskedne udgifter.”

Det fremgår desuden af svaret at kriminalforsorgen i forbindelse med overvejelserne om en ny ledelsesstruktur for arresthusene som bl.a. omfatter en regionsinddeling, vil undersøge mulighederne for at gøre en ordning med psykiatriske konsulenter i arresthusene landsdækkende.

Det fremgår af Folketingets behandling af det lovforslag der lå til grund for gennemførelsen af politi- og domstolsreformen pr. 1. januar 2007, at tidspunktet for kriminalforsorgens overtagelse af bestyrelsen af arresthusene uden for København er udskudt således at de indtil 1. januar 2008 bestyres af politidirektøerne.

Ombudsmanden har i en anden sag anmodet direktoratet om underretning om hvad der videre sker med hensyn til at gøre ordningen landsdækkende (j.nr. 2006-1163-983). Direktoratet har senest i brev af 8. januar 2007 oplyst at dette spørgsmål fortsat overvejes.

4.6. Rengøring af toiletter og toiletsæder

Talsmanden klagede over rengøringsstandarden på toiletterne, men tilkendegav dog samtidig at den dog var blevet bedre. Ved min besigtigelse af toiletrumene fremtrådte de i en rimelig rengjort stand.

Talsmanden efterlyste endvidere desinficeringsmiddel til at rengøre toiletbrættet med inden brug, fx en sprayflaske med klorin opblandet med vand. Han oplyste at ønsket herom var blevet fremsat for længe siden over for arresthuset der ikke havde afvist det, men at der ikke var sket noget vedrørende dette forhold.

Under min afsluttende samtale med ledelsen bragte jeg klagen over rengøringsstandarden videre til ledelsen. I brevet til talsmanden bemærkede jeg at jeg går ud fra at det er gangmændene der gør toiletterne rene, og at det er personalets ansvar at sikre at rengøringen også faktisk udføres tilfredsstillende. Jeg bemærkede endvidere at jeg gik ud fra at ledelsen ville viderebringe klagen, og at jeg ikke foretog mig mere vedrørende dette forhold.

For så vidt angår desinficeringsmiddel, oplyste ledelsen under den afsluttende samtale at ledelsen gerne ville fremskaffe et middel til desinficering, og at der havde været foretaget en undersøgelse af hvad DSB bruger. Ledelsen lovede at give talsmanden en tilbagemelding på dette spørgsmål. I forbindelse med mit svar til talsmanden anmodede jeg om underretning om hvad der videre skete vedrørende dette spørgsmål. I ovennævnte brev af 12. januar 2007 har arresthuset oplyst at der er stillet sprayflasker med desinficeringsmiddel på de indsattes toiletter.

Jeg har noteret mig det oplyste.

5. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor anmodede jeg under inspektionen om rapportmateriale vedrørende anbringelse i observationscelle inden for det seneste år forud for den 4. august 2006 (varslingstidspunktet), og jeg modtog efterfølgende en rapport herom.

Jeg modtog tillige s. 1 af en rapport om udelukkelse fra fællesskab (med henblik på afgivelse af rutinemæssig urinprøve) som fandt sted i observationscellen.

Da der for den ønskede periode alene foreligger en rapport om anbringelse i observationscelle, er det ikke muligt at udlede noget generelt om arresthusets behandling af denne type af sager. Jeg har følgende bemærkninger til rapporten:

Det fremgår bl.a. af rapporten at den indsatte – en varetægtsarrestant – fik klagevejledning og herunder blev oplyst om at klagen kun kunne forventes behandlet hvis den var indgivet inden to måneder, jf. straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2. Samme klagevejledning fik den indsatte – også en varetægtsarrestant – i den anden sag om udelukkelse fra fællesskab.

Jeg henleder opmærksomheden på at denne bestemmelse ikke gælder for varetægtsarrestanter.

Det fremgår af rapporten at beslutningen om observationscelleanbringelse blev truffet af en funktionær af det modsatte køn af den indsatte, og at der ved anbringelsen skete visitation og omklædning. Det fremgår endvidere at der blev tilkaldt personale af samme køn som den indsatte.

Jeg går ud fra at denne funktionær blev tilkaldt med henblik på overholdelse af bestemmelsen i straffuldbydelseslovens § 60, stk. 5, hvorefter undersøgelser

der indebærer afklædning, kun undtagelsesvist kan foretages og overværes af personer af andet køn end den indsatte (bortset fra sundhedspersonale).

Det fremgår af rapporten at der skete tilkald af læge ca. 15 minutter efter anbringelsen i observationscelle. Der er ikke notat om at lægetilsyn har fundet sted. Anbringelsen varede kun en time og 10 minutter.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om baggrunden for lægetilkaldet og om den indsatte blev tilset af en læge (efter udtagelsen af observationscellen).

Beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet af en fængselsfunktionær der underrettede en overvagtimester samtidig med anbringelsen. Jeg går ud fra at der rettelig er tale om underretning i umiddelbar forlængelse af anbringelsen. Rapporten er ikke påført bemærkninger i feltet til ledelsens eventuelle bemærkninger.

I forbindelse med min inspektion i 1997 af arresthuset fik jeg tilsendt en lokal instruks af 8. maj 1996 hvori det var anført at beslutning om anbringelse i observationscelle træffes af det vagthavende personale.

Af direktoratets notat vedrørende direktoratets inspektion af arresthuset fremgår det at arrestinspektøren i skrivelse af 23. august 2001 delegerede kompetencen til at træffe afgørelser på en række områder til arrestforvareren.

Jeg anmoder om en kopi af denne skrivelse hvis den fortsat er gældende. Hvis den er erstattet af en ny skrivelse, beder jeg om kopi heraf.

Jeg går ud fra at kompetencen til at træffe beslutning om (bl.a.) anbringelse i observationscelle fortsat er delegeret, og at delegationen fremgår af nævnte skrivelse. Hvis dette ikke er tilfældet, anmoder jeg om oplysning om hvorvidt

der foreligger nye/andre skriftlige regler vedrørende anbringelse i observationscelle, og i givet fald om at modtage en kopi heraf.

Jeg anmoder endvidere om oplysning om ledelsens tilsyn med dette område.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Viborg, Midt- og Vestjyllands Politi, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.